

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВАХ»

для студентів

галузь знань 05 соціально-поведінкові науки
напрямок підготовки 054 «Соціологія»
Освітня програма Соціологія
освітній рівень бакалавр
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2022/2023
Семестр 3
Кількість кредитів ECTS 3
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю залік

Викладачі: доцент Світлана БАБЕНКО, асистент Володимир ШЕЛУХІН

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.

КИЇВ – 2022

Розробила: Світлана БАБЕНКО к.соц.н., доцент, доцентка кафедри соціальних структур та соціальних відносин

ЗАТВЕРДЖЕНО
Зав. кафедри соціальних структур та соціальних відносин

(підпис)

Олег МАЗУРИК

Протокол № 2 від 28 серпня 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією факультету соціології

Протокол № 8 від 29 липня 2022 р..

Голова науково-методичної комісії Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – формування у студентів фахового знання щодо основних проявів соціальних нерівностей в сучасних суспільствах, теоретичних підходів до пояснення сучасних соціальних нерівностей і факторів, що їх утворюють.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні соціологічні теорії та методи наукового аналізу.
2. *Вміти* працювати із різними джерелами інформації та даних.
3. *Володіти елементарними навичками* пошуку та відбору релевантної інформації, критичного аналізу, співставлення різних позицій.

3. Анотація навчальної дисципліни: Основним фокусом є опанування тематикою соціальних нерівностей сучасних суспільств в умовах глобалізаційних процесів та пострадянського шляху розвитку українського суспільства. Соціологічні дослідження соціальних нерівностей, дискусії щодо співвідношення соціальної (не)рівності та соціальної (не)справедливості, соціальні наслідки нерівностей у сучасних суспільствах. Дослідження та пояснення соціальної ексклюзії та андеркласу, їх проявів в сучасних суспільствах, культури бідності, співвідношення (не)рівності та суспільства добробуту, економічні, політичні, інформаційні, гендерні, расові, класові та інші форми сучасних соціальних нерівностей, зокрема соціальне сприйняття нерівностей та соціальну ціну нерівностей через результати міжнародних та українських соціологічних досліджень.

4. Завдання (навчальні цілі):

- оволодіти базовим соціологічним знанням про соціальні нерівності як складну систему, а також про соціологічні індикатори та способи аналізу та дослідження;
- сформувані вміннями здійснювати аналіз соціально-економічних нерівностей та стратифікації, знаходити та узагальнювати відповідну інформацію, враховувати її в аналізі проблем соціально-економічного розвитку суспільств;
- розвинути соціальну чутливість до проявів соціальних проблем, критичне мислення.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- СК01 Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК03 Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

5. Результати навчання за дисципліною:

Код	Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)	Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
	Результат навчання			
1.1	Знати результати сучасних соціологічних досліджень ключових проблем соціальних нерівностей	Лекція, семінар	Усна відповідь та виконання завдань на семінарах, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), підсумкова контрольна робота	20
1.2	Знати систему базових соціологічних індикаторів дослідження соціальних нерівностей	Лекція, семінар	Усна відповідь та виконання завдань на семінарах, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), підсумкова контрольна робота	20
2.1	Вміти працювати з соціальною інформацією, даними соціологічних досліджень, співвідносити соціологічні висновки з результатами статистичних даних та економічних досліджень	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на семінарах, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), підсумкова контрольна робота	20
2.2	Вміти виявляти, аналізувати та	Лекція,	Усна відповідь та виконання	20

	інтерпретувати актуальні проблеми соціальних нерівностей	семінар, самостійна робота	завдань на семінарах	
3.1	Розвиток навичок комунікації та роботи в команді	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на семінарах	10
4.1	Вміти відповідально виконувати індивідуальні завдання	Семінар, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на семінарах, творча контрольна робота (есе-саморефлексія)	10

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Програмні результати навчання (назва)	Результати навчання дисципліни (код)					
	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	4.1
PH 03 Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	+	+		+		
PH 04 Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.			+		+	+
PH15 . Здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро-, мезо- та макрорівні	+			+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

Види робіт	Бали	
	Min.	Max.
Усна відповідь та виконання завдань на семінарах (PH1.1, PH 1.2, PH2.1, PH2.2, PH3.1, PH4.1)	24	40
Творча контрольна робота (есе-саморефлексія) (PH 1.1, PH 1.2, PH 2.1, PH4.1)	18	30
Підсумкова контрольна робота (PH 1.1, PH 1.2, PH 2.1)	18	30
Разом	60	100

- підсумкове оцінювання: у формі заліку. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 60 балів* для одержання заліку обов'язково *написати творчу контрольну роботу, підсумкову контрольну роботу та виконати завдання для семінарів до 5 (60%) тем дисципліни.*

7.2 Організація оцінювання:

1. Усна відповідь та виконання завдань на семінарах – теми 1-9.
2. Творча контрольна робота (есе-саморефлексія) – після теми 5.
3. Підсумкова контрольна робота – після теми 9.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Номер та назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінари	Самост. робота
1. Вступ. Чи можлива соціальна рівність? Соціальні нерівності від античності до сучасності	2	2	4
2. Глобальний вимір соціальних нерівностей	2	2	4
3. Соціально-економічні нерівності	2	2	4
4. Соціально-політичні нерівності	2	2	4
5. Нерівності за культурним капіталом та інформаційними ресурсами	2	2	4
6. Гендерні, вікові та фізичні аспекти нерівностей	2	2	4
7. Расові, етнічні, територіальні та мовні аспекти нерівностей	4	4	7
8. Класові нерівності: історичні та сучасні дослідження	2	2	4
9. Соціальні нерівності в сучасному українському суспільстві	2	4	7
Підсумкова контрольна робота		2	4
РАЗОМ	20	24	46

Загальний обсяг 90 год, в тому числі:

Лекцій – 20 год.

Семінарів - 24 год.

Самостійна робота – 46 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Штомка П. Соціологія. Аналіз суспільства. - К.: 2021. – С.435-498
2. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні : монографія / [Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін.]; за ред. канд. соціол. наук О.М. Балакіревої ; НАН України ; Ін-т екон. та прогноз. – К., 2011. – 592 с.
3. Стігліц Дж. Ціна нерівності. Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому. «Темпора», 2017, С. 61-208, 393-424
4. Гіденс Е. Соціологія. К.Основи.1999 – С. 324–334.

Додаткова:

1. Бабенко С.С. Динаміка соціально-економічних нерівностей в Україні: масове сприйняття та структурні перетворення // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Х.: Вид. центр ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2009. – С. 418–424.
2. Бабенко С.С. Социальная включенность и социальная эксклюзия: новое измерение социальных неравенств в современном обществе // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. – Х.: Вид. центр ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. – С. 49–55.

3. Бевз В.П. Динаміка бідності за самооцінками населення // Українське суспільство: 10 років незалежності. – К.: Ін-т соціології, 2001. – С. 104–112.
4. Головаха Е.И. Иллюзия всеобщего обнищания и социальные конфликты посттоталитарного развития украинского общества // Социологический журнал. – 1996. – № 1.
5. Горбачик А. Сприйняття економічних змін та стратегії виживання домогосподарств // Соціологія: теорія, методи, маркетинг – 2001. – № 4. – С. 23–45.
6. Вакан Лойк Тюрми для бідних// Спільне. Криміналізація соціальних проблем. – 2010. – №1. С. 127-137.
7. Иващенко О. Статусные неравенства: эффект возраста // Новые социальные неравенства / Под ред.С.Макеева. – К: ИС НАНУ, 2006. – С.254–269.
8. Лавриненко Н. Динамика гендерного неравенства в постсоветской Украине // Новые социальные неравенства / Под ред.С.Макеева. – К: ИС НАНУ, 2006. – С. 225–253.
9. Стрельник О. Гендерна нерівність: теоретико-методологічні підходи до інтерпретації// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 4. – С.147–154.
10. Ковалиско Н. Город: многомерное пространство неравенств // Новые социальные неравенства / Под ред. С.Макеева. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 2006 – Гл.11
11. Куценко О.Д. Фактор социального исключения и феномен «андеркласса» // Общество неравных. – Х., 2000. – С.244–255.
12. Брайчевська О., Малиновська О., Попсон Н., Рубль Б. «Нетрадиційні» мігранти у Києві: сім років потому. –К., 2009. Розділ 3, Розділ 5
13. Ньютсон Р. Жебрацтво в Києві // Соціальна політика і соціальна робота. – 1997. – № 2–3.
14. Оксамитна С., Хмелько В. Соціальна ексклюзія в Україні на початковій стадії реставрації капіталізму // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 3. – С. 66–77.
15. Прибыткова И.М. Новые статусные номинации: бедные – средние – богатые // Новые социальные неравенства / Под ред.С.Макеева. – К.: Ин-т социологии НАНУ, 2006. – С. 168–194.
16. Сорока Ю., Зуб Т. «Відмова від багатства» та зміни в сприйнятті соціальної нерівності // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – №1. – С. 222–236.
17. Харченко Н. Порівняння методологічних підходів до вимірювання рівня бідності // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.— 2000.— № 3. – С. 86–99.